

Preek 16 februari 2025

De Franse wetenschapper Marc Augé deed ooit onderzoek naar plekken waar mensen maar kort verblijven omdat ze er moeten zijn. Zoals een treinstation. Je komt er, je loopt naar het perron, stapt de trein in en weg ben je.

Zo zijn er veel meer van die vluchtige plekken: een supermarkt, de lobby van een hotel, een vliegveld, een bibliotheek. Je blijft er niet hangen. Als je dat wel doet is het meestal niet voor lang. Hij noemt dit soort onpersoonlijke plekken: non-plekken. Niet-plekken. Je bouwt er geen gemeenschap op. En eenzaamheid en oppervlakkigheid liggen al snel op de loer.

De meeste tijd van ons leven brengen we door in ons eigen huis. We besteden dan ook groot deel van ons inkomen aan het wonen: aan huur en hypotheek. Aan verwarming en verlichting. Aan inrichting en onderhoud.

Met al die middelen proberen we voor onszelf een thuisgevoel te scheppen. Want voor de meeste geldt nog altijd dat al oude spreekwoord: oost-west, thuis best.

Een thuisgevoel is meer dan het wonen tussen vier muren en onder een dak. Thuis-zijn en je thuis voelen hebben vooral te maken met welbevinden, geborgenheid, sfeer en veiligheid. Met hoe we ons huizen hebben ingericht. Met hoe we in ons huis voor elkaar zorgen En hoe ons verhouden tot de burens en tot de straat waarin we wonen.

Nu gaat het vanmorgen ook over een huis. Of eigenlijk over twee huizen. Over het huis van de koning. En het huis van God. Het is Salomo die beide huizen in zeven jaar tijd heeft laten bouwen. Waarbij kosten noch moeite zijn gespaard.

Voor de tempel, het huis van God springt in het oog. Want het is voor het eerst dat God een vaste woon-verblijfplaats krijgt. De Eeuwige had nog nooit een eigen huis gehad.

In een tent, in een tabernakel was God uit Egypte meegegaan. Vrijwel elke week stond die tent wel ergens anders. Er was nooit een vaste plek tijdens de tocht door de woestijn.

Ook eenmaal aangekomen in het beloofde land, werd die tent meermaals verplaatst. Totdat die uiteindelijk in Jeruzalem terecht komt. Daar in Jeruzalem klinkt de roep om voor God een eigen vaste ruimte te creëren.

Een eigen Godshuis. Als een huis van samenkomst. Als van plek van ontmoeting en verbondenheid. Van gemeenschap. Van het samen beleven van vreugde en verdriet. Van een plek waar sabbat na sabbat woorden van de Thora uitgesproken worden.

Zo'n samenzijn met elkaar is ook altijd de functie geweest van het godshuis. Het godshuis, de tempel, de kerk of een moskee is voor mij dan ook geen non-plek, zoals een station of een winkel zoals Augé die benoemt.

De tempel die Salomo tot stand heeft gebracht, is dan ook niet zomaar een bouwwerk. Met nadruk wordt gesteld dat God zelf zijn naam voor eeuwig aan dit huis verbonden heeft. Het is een heilige plek. Een ruimte die anders is dan andere plekken

Zo lezen we dat niets wat in die ruimte gebeurt, God zal ontgaan. Zijn ogen en zijn hart zullen daar ten allen tijde zijn.

Dat maakt zo'n huis bijzonder. Een tempel, een kerk, een moskee is daarom anders dan een fabriekspand of een winkel.

Heilige ruimtes als tempels, kerken, moskeeën zijn emotioneel en spiritueel beladen plekken. Die ruimtes hebben een eigen specifieke sfeer. In die ruimtes klinkt de stem van de Eeuwige die onze dagelijkse dingen te boven gaat.

In de kerkruijnte worden onze individuele behoeften en belangen in een grote verband geplaatst. In de kerk is plaats voor stilte. Er is gelegenheid tot bezinning. En tot jezelf kunnen komen. In de ruimte van de kerk horen we expliciet de boodschap van vrede en vergeving, van Gods genade en goedheid. Van medemenselijkheid. En van solidariteit met hen die kwetsbaar zijn. En worden we er aan herinnerd wat onze opdracht in de wereld is.

Zo klinken in de kerk bijvoorbeeld de zaligsprekingen van Jezus, waarbij onderliggende groepen als de armen, de hongerigen en vervolgd en gelukkig geprezen worden. Nee, die zaligsprekingen hoor je niet op een station of in een hotel of in de trein. Maar wel in de kerk. Zoals God zich in Jezus bekommert om deze wereld, zo mogen wij vanuit ons geloof ons inzetten voor onze naasten. In het bijzonder voor hen die het moeilijk hebben. Die niet meetellen. Niet gezien en gehoord worden.

Zaligspreken betekent: gelukwensen feliciteren. Als Jezus mensen zaligprijst, dan feliciteert hij hen als het ware. En prijst hij hen gelukkig. Gelukkig jullie die arm zijn, honger hebben, huilen en buitengesloten en beschimpt worden. Voor hen is het koninkrijk van God. Zij worden gelukgewenst, want het gaat voor hen anders worden. Het is Jezus die hen een beter bestaan belooft. Hij legt al deze mensen een hand op hun schouder. En hij wenst hen moed en vertrouwen.

De belofte die Jezus geeft is niet voor na de dood, maar voor het leven. Niet voor later, maar voor het heden, opdat zij het nu niet meer zien zitten, opgebeurd worden. Die lamgeslagen zijn, weer kracht krijgen. Die verdrukt en onderdrukt worden, bevrijding ontvangen. Die verdreven en verdrongen worden, weer een plaats krijgen om te wonen.

En dat wat Jezus zegt, voert hij ook uit. Zijn gelukwensen gaan hand in hand met actie. Hij blijft niet steken in mooie woorden en wollige slogans. Hij doet.... zijn woorden. Ook al leverde hem dat geen felicitaties op. Ook al koste hem dat het kruis. De zaligsprekingen vormen het levensprogramma van Jezus. En ze bepalen als het ware het profiel van ons-christen zijn en de kerk.

Toen Salomo de tempel voltooid had en God zijn intrek er in had genomen, ging dat niet alleen gepaard met mooie woorden, maar ook met een duidelijke waarschuwing aan het adres van Salomo en zijn nakomelingen. Houd je aan mijn geboden en regels, zo niet dan loopt het niet goed af. Het huis van de Heer is geen vrijblijvende aangelegenheid. Er gaat een oproep en een appel van uit. Zo laat Jezus zijn zaligsprekingen eveneens overgaan in een waarschuwing. Wee jullie als je niet bekommert om je naaste in nood. Dat hoort ook bij de tempel en de kerk. Elkaar aanspreken en het goede voorbeeld geven. En daarmee God dienen en Jezus volgen.

Nee, de tempel, de synagoge, de kerk en ook de moskee zijn geen non-plekken, geen niet-plekken zoals een winkel of een hotel. Kerken hebben een lange traditie, ze beschikken over een sociaal netwerk. Ze leren gerechtigheid en vrede. Ze dragen het evangelie van Christus uit. Ook al verdwijnen steeds meer kerken uit het straatbeeld, kerken hebben nogal altijd een functie in deze samenleving. In een samenleving die in toenemende hard en onpersoonlijk is. Onrustig en egoïstisch. En waarin momenteel dingen gebeuren die zeer verontrustend zijn.

Of het nu ons eigen land is, of Amerika of Rusland, of Israël en Gaza, meer dan ooit is de kerk nodig omdat die dat andere geluid laat horen. Zoals de zaligsprekingen van Jezus. Zet die zaligsprekingen maar eens tegenover een politiek van macht en gelijkhebbelij. Van polarisatie en uitsluiting.....

Tot slot. Niet met steen en hout alleen, is het grote werk gedaan. Het zal om ons zelve gaan. Want de kerk, ja, die zijn wij.....